

Dincolo Petru Buzucă
OSTRAVA

VL. VANČURA

Josefina

v hlavní roli:
Jiřina Trébová

VLADISLAV VANČURA

[23. 6. 1891 v Háji u Opavy, popraven 1. 6. 1942 v Praze]

povoláním lékař, přední český prozaik a jeden z neoriginálnějších novátorů stylu a jazyka. Pocházel z písmáckého rodu Vančurů (jeho strýcem byl Jiří Mahen), od svých studentských let spoluvytvářel nejzdravější a nejpokrokovější proudy české kultury. Byl spoluzakladatelem a předsedou uměleckého spolku Devětsil, uplatňoval se jako filmový scénárista a režisér, přispíval do řady avantgardních literárních časopisů. Jako příslušník levě orientované inteligence stál od začátku války mezi prvními bojovníky proti nacismu.

V jeho rozsáhlém literárním a dramatickém díle zůstaly bohužel torsem jeho poslední práce; přesto, že nebyly dokončeny, patří k vrcholům Vančurovy tvorby:

— ze zamýšleného cyklu Koně a vůz vyšla jen Rodina Horváthova (1938)

— monumentální Obrazy z dějin národu českého byly dovedeny jen do doby Přemyslovců

— hra Josefina, která byla dokončena, ale kterou Vančura již nemohl dovést do definitivního tvaru.

»Josefina« je na konci Vančurovy tvůrčí cesty jako náznak možnosti, které se před Vančurou spisovatelem otvíraly.

Tato hra napsaná za okupace, už nesměruje k této době, ale za ni, přes její hranice, do budoucna. Vančura si jasně uvědomoval — a také o tom hovořival — že konec války nebude znamenat jen porážku fašismu, ale také rozhodující krok k vítěznému ukončení boje za uskutečnění socialismu. Proto se tato hra stala veselohrou, plnou zářivého optimismu.

(Jan Mukařovský)

Prozaické dílo:

- Amazonský proud 1923
Dlouhý, Široký a Bystrozraký
1923
Pekař Jan Marhoul 1924
Pole orná a válečná 1925
Rozmarné léto 1926
Poslední soud 1929 (pocťeno
státní cenou)
Hrdelní pře aneb Přísloví 1930
Markéta Lazarová 1931 (pocťe-
no státní cenou)
Kubala a Kuba Kubíkula 1931
Luk královny Dorotky 1932
Útěky do Budína 1932
Konec starých časů 1934
Tři řeky 1936

Dramatické dílo:

- Učitel a žák 1927
Nemocná dívka 1928
Alchymista 1932
Jezero Ukereve 1935

VÍTĚZSLAV NEZVAL

VLADISLAV VANČURA

Jak pyšné citadely středověkých měst.
V jeho erbu bylo psáno jedno slovo: Čest!
Kořeny byl v zemi, květem na pomezí hvězd.

Čeští páni, všichni oni statí šlechtici,
kteří proslavili Staroměstskou radnici,
byli jeho bratři, jeho dvojníci.

Nosil vesmír jako mlýnské kolo na šiji,
vesmír, jenž nás zplodil, vesmír, jenž nás zabijí,
žil a zemřel pro čest, pro vlast, pro poesii.

Vladislave, víš, co bylo psáno v kronice,
která spadla jednou v noci se tvé police?
Jistě věděl jsi o tom, u soudné stolice,

když jsi slyšel, vztyčen, povel: Palte, palte, pal,
když jsi slyšel salvu, jako když se blíží král,
když byls nejpevnější, když jsi nejvíc pohrdal,

když tvůj celý lidský vesmír padal do trávy,
když se rozcházeli drsní kati z popravý,
když jsi stoupal po schodišti smrti do slávy!

»Za časů ušatých čepic bývaly náramně zimy a obráceně, tehdy, když tak zběsile mrzlo, šli čepičáři ušaté čepice. Je tomu doslova sto let, svět byl ještě mladý a šmahem se věřilo na pohádky. Teď nás na takové věci nikdo nenachytá, ale za těch starých časů se bál klekánice i pan učitel, a kdyby byl na něho v noci někdo zadupal, mazal by to domů a pelášil by o stošest. Tehdy nebývaly se strašidly žerty.

Jednou chodil světem medvědář Kuba Kubikula a ten chlapík měl veliké potíže se svým medvědem Kubulou. Medvěd byl hajdalák a mlsoun. Nečesal se, nemyl a chodil jako ledajaká opice. Medvědář na něho: Kubulo sem a Kubulo tam, Kubulo a Kubuličko, ale kdepak! Medvěd ne a ne postát, ne a ne si utřít hubu, ne a ne se dát vyhrěbelcovat a vyčistit uši. S jídlem to bylo pramizerné a o koupání ani řeči...«

Tak začíná jedna z knížek Vladislava Vančury — rozsahem skromná - Kubula a Kuba Kubikula. Je součástí jeho rozsáhlého mistrovského díla s nesmírně krásnou řečí, obrazy a myšlenkami, jimiž předbíhal čas, jako tak často velcí básníci.

Příběh o medvědáři a jeho medvědovi mnozí znáte, byl napsán pro děti, ale pro jeho půvab si ho rádi přečtou i starší a dospělí.

Vančurova spolupráce s filmem: Režie filmu „Marijka nevěrnice“, námět a režie „Před maturitou“ a „Na sluneční straně“

JOSEFINA

Hra o třech obrazech — Úprava Jan Grossmann

Režie **Evžen Němec**
Scéna **Luboš Hruza**
Kostýmy **Otakar Schindler**

Hudba **Jiří Srnec**
Texty písní **Pavel Kopta**
Instrumentace **Jan Břečka**

Josefina	Jiřina Třebická	Režisér	Václav Roštlapil
Maleček	Jaroslav Fukala	Říhová	Radvana Havelkov
Malečková	Milada Albínová	Smrčková	Soňa Šimberová
Vrátný	Antonín Lipský	Studenti	Rostislav Volf
Profesor Vydra	Jeroným Horák		Jiří Havel
Profesor John	Milan Koutný		Ladislav Chvojka
Valenta	František Husák	Studentky	Blanka Meierová
Irena	Alena Tománková		Marie Viková

Představení řídí Ludmila Naarová

Text sleduje Marie Pohludková

Hraje orchestr DBP, řídí Eduard Jakubczyk

Technicky spolupracují: stavby: V. Plachý s kol. — světla: J. Řezáč s kol. — dekorace: A. Svider s kol. — kostýmy: B. Smetanová s kol. — vlásenky: M. Kuthanová s kol. — rekvizity: B. Hubená — M. Němečková

Přestávka: po 2 obraze

Premiéra dne 10. května 1963.

PROČ A JAK aneb o Josefině trochu jinak

Od naší premiéry „Josefíny“ uplynulo již několik měsíců. V loňské sezóně jsme ji hráli večer. Hra měla velký úspěch. V anketě, ve které jsme se koncem sezóny obrátili na diváky s několika otázkami, se umístila mezi deseti na prvním místě. Diváci o ní např. psali: „Líbila se mi upřímnost Josefíny“ — „okouzila mne Jiřina Třebická v titulní roli“ — „všem se nám líbily písničky a přáli bychom si hudbu a písničky i v dalších představeních...“ Postava Josefíny si diváky zcela získala. Letos uvádíme tuto hru našeho vynikajícího myslitele, průkopníka nového českého umění, spisovatele a dramatika Vladislava Vančury i pro vás. Věříme, že i vám bude blízká.

Na setkáních herců s diváky se několikrát objevil dotaz, „proč byli někteří herci poměrně moderně oblečeni, když se děj odehrává před druhou světovou válkou?“ a „proč jsou ve hře soudobé písničky?“. Opravdu, zdánlivě se to neshoduje. Hra byla napsána na začátku války a odehrává se v době první republiky. Uvedli jsme však „Josefinu“ proto, že jsme přesvědčeni, že má místo na dnešním jevišti, má co říci dnešním divákům a nikoli pro přesnou kopii života v té době.

Příběh je velmi prostý a jednoduchý. Podobně jako je tomu v případě mnoha jiných uměleckých děl — literárních nebo dramatických — není tím nejdůležitějším. Je jen podkladem pro vytvoření románu, povídky, básně, divadelní hry, filmu i opery nebo baletu. Zajímavost příběhu podporuje účinek díla, důležité však je, jak je zpracován. Prodaná nevěsta nebo Rusalka si podmaňují posluchače a diváky hudbou, Labutí jezero kouzlem hudby a pohybu, Nerudovy Povídky nebo Olbrachtův Nikola Šohaj loupežník krásou slova, literárním stylem; u divadelního díla spolurozhoduje to, jakým způsobem je hra v určitém divadle inscenována — protože kolik je divadel, tolik podob může hra mít.

Není toho už mnoho? Dál tedy pro vytrvalé zájemce a zvědavé: Dobré umělecké dílo neztrácí svoji hodnotu smrtí svého tvůrce; často ho přežívá desítky, někdy i stovky let. Uvádíme-li v našem divadle hry odehrávající se v minulosti, vždy vybíráme ta

dramata, o kterých jsme přesvědčeni, že svým obsahem, smyslem, jsou současná, že mohou potěšit, pobavit nebo dát podněty k přemýšlení našim divákům. Není proto důležité, zda všechno odpovídá historické skutečnosti.

Jak je to tedy s „Josefinou?“ Ani ona není v písničkách a řadě kostýmů kopií, přesným zpodobněním doby, ve které se děj odehrává. I těmito prostředky, vedle jiných podstatnějších, se režisér snažil přiblížit hru dnešku. Však se přesvědčíte sami o tom, jak se to podařilo, proč si „Josefinu“ oblíbili diváci na loňských večerních představeních a zda měla pravdu jedna studentka, když nám řekla — „Líbila se mi, protože byla jako jedna z nás“.

Mohli bychom pokračovat o mnoha jiných věcech kolem divadla, o jednotlivých hrách, výpravách, hudbě atd., ale nechme si něco na jindy. Ostatně, napište nám, co by vás zajímalo se dozvědět a o čem byste si rádi přečetli v programu. Do rohu obálky s adresou: Divadlo Petra Bezruče, Ostrava, napište heslo: „CO SE VE ŠKOLE NEDOZVÍME“. Napište brzy, než začneme připravovat další program pro vás — i o tom, jak se vám líbila „Josefina“. Příjemnou zábavu. H. M.

PIŠ

Tady máš klavír
A na něm papír notový

Piš na něj noty
Černé jak boty
A je to hotový

Já nechci písničku
O tom, že svítá
Že jede vláček
Že balónek lítá

Tady máš klavír
A papíru kus
Piš noty veselý
A ne pořád blues

Jen to zkus
Piš noty veselý
A ne pořád blues.

Pavel Kopta

Redakce programu Helena Mandelová. Výtvarník Otakar Schindler. Fotografie František Krasl. V programu použito karikatury A. Hoffmeistera. Typografická spolupráce Rudolf Mikeska. Výtiskly Moravské tiskárské závody, n. p., závod Ostrava, prov. 22, Hollarova 14. Cena 0,50 Kčs.

JIŘINA TŘEBICKÁ

Narodila se v roce 1930 v Praze, otec kovosoustružník, matka švadlena (původ na beton i když bydlí u nového kostela). Svou divadelní dráhu začínala jako tanečnice v Českých Budějovicích v roce 1948. Byla pokladníkem ČSM. Týdně dostává 22 milostných dopisů od neznámých autorů. Ráda se směje, ale i pláče. Má dceru Marcelu, která je od ní k nerozeznání. Používá zubní pastu Perličku. Miluje Hemigwaye a Wericha. Divadlo hraje ráda a hodně. Tady je několik jejich postav z posledních let v DPB:

- 1962/63 Antígona (Lázeňská sezóna)
Valka (Metelice) Anděla (Lařka)
1961/62 Veronika (Na život se jen čeká)
Mylady Wintrová (Tři mušketýři)
Julie (Romeo a Julie) Barborka (Fripiri)
1960/61 Stella (Tramvaj do stanice Touha)
Máša (Můj přítel Kolja)
Lucietta (Poprask na laguně)
Soňa (Žolík)
1959/60 Jانا (Noční host)
Zarita (Jessie B. Simple se žení)
Milada (Jejich den)

»... z hereckých výkonů se mi nejvíce líbila Jiřina Třebická ve hře Fripiri jako dovádívá, někdy důležitá Barborka Sluníčková. Dále se mi velmi líbilo její herecké podání Julie ve hře Romeo a Julie. Po celé představení jsem s nadšením sledovala její schůzky s Romeem, nucené zasnoubení s Parisem a nakonec smrt v rodinné hrobce. Po této hře jsem stále jen viděla Třebickou v roli Julie, která ji nehrála jako herečka, jež má za úkol roli odehrát, ale která se do své role vžila a hrála ji celou svou duší...«

(Z dopisu studentky J. Ondruchové z Ostravy)

